

Coalitieakkoord 2018-2022

**Wassenaar:
Zelfstandig en Verantwoordelijk**

**Een aantrekkelijk en duurzaam dorp
voor iedereen**

INHOUDSOPGAVE

1	VOORWOORD	1
1.1	Coalitieakkoord	1
1.2	Zelfstandig en stabiel Wassenaar	2
1.3	Ondertekenaars Coalitieakkoord.....	4
2	SOCIAAL DOMEIN.....	5
2.1	Alle Wassenaarders doen mee	5
2.2	Aandacht voor jong en oud(er)	6
2.3	Minimabeleid en participatie	6
2.4	Goed Onderwijs	7
2.5	Sportief Wassenaar	8
2.6	Een levendig dorp: Cultuur, Kunst en Ontmoeting	9
3	FYSIEK DOMEIN	10
3.1	Een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving.....	10
3.2	Wassenaar blijft een uniek en groen dorp.....	10
3.3	De Paauw.....	11
3.4	Een ondernemend dorp met goed vestigingsklimaat	11
3.5	Mobiel en bereikbaar Wassenaar	12
3.6	Verduurzaming, energiebesparing en het behoud van groen	13
3.7	Schoon Wassenaar	15
3.8	Blijvend bouwen aan Wassenaar	15
3.9	Vrij en verantwoord omgaan met de Wassenaarse ruimte	16
3.10	Valkenburg - Behoud van de groene buffer.....	17
4	BESTUUR EN MIDDELEN	18
4.1	Dienstverlenende en servicegerichte organisatie	18
4.2	Veiligheid is een kerntaak	18
4.3	Burgerparticipatie	19
4.4	Het huishoudboekje op orde: voorwaarde voor zelfstandigheid	20
5	FINANCIËLE VERANTWOORDING	22
5.1	Algemene uitgangspunten	22
5.2	Lopende begroting	22
5.3	Intensiveringen en compenserende maatregelen.....	25
5.4	Grote projecten.....	27
5.5	Financiering van grote projecten	28
6	UITVOERING.....	30
6.1	Portefeuilleverdeling burgemeester en wethouders	30
6.2	Voordracht wethouders	31
7	BIJLAGEN	32
7.1	Nederlandse samenvatting	32
7.2	English summary	32

1 VOORWOORD

Samenwe

1.1 Coalitieakkoord

VVD-Wassenaar, Lokaal Wassenaar!, CDA-Wassenaar en, D66-Wassenaar hebben een coalitieakkoord gesloten, passend bij deze politieke partijen en bij de Wassenaarders. In het belang van Wassenaar willen wij graag samenwerken met de overige politieke partijen in de gemeenteraad.

Belangrijke punten voor de komende collegeperiode zijn:

- zelfstandig Wassenaar met stabiel bestuur;
- partner in regionale samenwerkingsverbanden;
- gezonde financiën met een sluitende begroting;
- dienstverlenende, servicegerichte gemeente;
- aanpak Rozenplein / doorstroming N44 / onderzoek lightrail en elektrische bus;
- investeren in een nieuwe sporthal;
- behoud van een theaterfunctie;
- versterking van de gemeentelijke handhaving;
- verdere verduurzaming van de gemeente;
- stimuleren van vernieuwing in het sociaal domein;
- goede zorg voor alle Wassenaarders;
- uitbreiding van de woningvoorraad;
- verbetering van de kwaliteit van de winkelgebieden.

Verbinding

Als coalitiepartners leggen wij graag de verbinding. In de regio doen wij dat met onze buurgemeenten en andere gemeenten. In het dorp zoeken wij de samenwerking met de andere fracties in de gemeenteraad, partnerorganisaties, bedrijven, verenigingen, clubs, scholen, corporaties en ouderenorganisaties en uiteraard ook met alle inwoners. We hebben een programma opgesteld dat ook voor andere fracties herkenbaar is en we staan oprecht open voor hun ideeën en bijdragen. Hoe breder het draagvlak, hoe beter we samen de zelfstandigheid van Wassenaar kunnen veiligstellen. We danken dan ook iedereen die met ons mee heeft gedacht via e-mails, brieven en persoonlijke gesprekken.

Dit coalitieakkoord '**Wassenaar: Zelfstandig en Verantwoordelijk**' wordt door het college van burgemeester en wethouders uitgewerkt tot een collegeprogramma voor de komende vier jaar: Want Wassenaar is een aantrekkelijk en duurzaam dorp voor iedereen.

1.2 Zelfstandig en stabiel Wassenaar

Zelfstandig Wassenaar

Alle inwoners en politieke partijen van Wassenaar koesteren de bestuurlijke zelfstandigheid van onze gemeente. Wij doen er alles aan om dat voor elkaar te krijgen en nemen daarvoor onze verantwoordelijkheid. Deze coalitie heeft een toekomstagenda opgesteld waarmee zij de zelfstandigheid van Wassenaar wil garanderen. Financiële degelijkheid en stabiel bestuur staan hierbij centraal. Met zo'n 26.000 Wassenaarders zorgen wij ervoor dat Wassenaar een aantrekkelijk, mooi en bijzonder dorp blijft in de drukke Randstad.

Aantrekkelijke woongemeente

Wassenaar is één van de mooiste en aantrekkelijkste woongemeenten van Nederland. Dat komt niet alleen door onze ideale en centrale ligging ten opzichte van de grote steden Den Haag, Rotterdam en Amsterdam. Onze aantrekkingskracht berust ook op de nabijheid van het strand, de duinen en de landgoederen.

Samenwerking in de genen

Wassenaar is een beheergemeente, waarin de nadruk ligt op de uitvoering. Wij hebben de ambitie om Wassenaarders van alle leeftijden een zo goed mogelijke leef- en woonkwaliteit te bieden. Wassenaar is en blijft zelfstandig, maar staat niet alleen. Onze gemeente heeft juist veel baat bij een sterke regio en werkt hiertoe graag samen met de buurgemeenten. Om ons beleid en de uitvoering te versterken, stelt Wassenaar zich op als een verantwoordelijke partner, zowel in bestaande als in mogelijke nieuwe samenwerkingsverbanden. Voor ieder samenwerkingsverband worden bestuurlijke doelen en resultaten gedefinieerd.

Krachtige en levendige samenleving

Voor haar zelfstandigheid is het belangrijk dat Wassenaar een krachtige, levendige en dynamische samenleving blijft. Daar hoort een gezonde mix van jong en oud bij. Wij willen stimuleren dat het aandeel van jongeren in de Wassenaarse bevolking op niveau blijft. Dat doen wij door de woningbouw gericht uit te breiden en de doorstroming te stimuleren. Daarmee kunnen wij meer Wassenaarse jongeren binden aan ons dorp en stimuleren wij Wassenaarse senioren om te verhuizen naar passende seniorenwoningen.

Samenwerking met Voorschoten

Voor een goed bestuur geeft de Werkorganisatie Duivenvoorde invulling aan onze ambtelijke ondersteuning. Wij vinden het belangrijk om de performance van het gemeenschappelijke ambtenarenapparaat te verbeteren, zowel qua dienstverlening als qua kosten. Wij streven naar een efficiënte, effectieve en servicegerichte ambtelijke organisatie, waarin minder bureaucratisch wordt gewerkt. Hoewel het geen echte doelstelling is om een zelfstandig Wassenaars ambtelijk apparaat in te richten, onderzoeken wij wel hoe zo'n apparaat er kan uitzien. Dit is verstandig, gezien de mogelijke bestuurlijke ontwikkelingen in onze directe omgeving.

Goed bestuur

Goed bestuur betekent ook dat de gemeente een duidelijke afweging maakt tussen de taken die zij op zich neemt en de kosten die daarmee samenhangen. Wij onderzoeken regelmatig of dit in balans is. Het bestuur van Wassenaar communiceert op een open, gestructureerde wijze met alle inwoners, zodat de wederzijdse verwachtingen duidelijk zijn. Daar waar regels of procedures onnodig zijn, worden zij afgeschaft. Het ambtelijk apparaat bereidt zich voor op een goede invoering van de omgevingswet.

In Vogelvlucht

- Wassenaar is en blijft zelfstandig: de bestuurlijke cultuur, een sluitende begroting en de bestuurskracht zijn op orde.
- Wij streven naar een open en transparante bestuurscultuur met een brede samenwerking in de raad en goede discussies over de inhoud.
- Het college van burgemeester en wethouders, de gemeenteraad en de ambtenaren zijn goed toegankelijk voor inwoners en werken met hen samen op basis van wederzijds respect.
- Participatie van inwoners, ondernemers, verenigingen en andere organisaties wordt nadrukkelijk opgezocht, van beleidsvorming tot aan uitvoering.
- Voor ieder samenwerkingsverband wordt een bestuurlijk doel en resultaat gedefinieerd, evenals het klantdoel en –resultaat.
- Wij streven naar een levendige samenleving met een goede verhouding tussen jong en oud(er) en naar lichte groei van de Wassenaarse bevolking.
- Wij geven aandacht aan de ontwikkeling van de organisatie en het management van Werkorganisatie Duivenvoorde en onderzoeken hoe een zelfstandig Wassenaars ambtelijk apparaat er kan uitzien.
- De communicatie met de Wassenaarders wordt, waar nodig, verbeterd.
- De financiële gevolgen van de voornemens uit dit coalitieakkoord worden uitgewerkt in hoofdstuk 5 'Financiële Verantwoording'.

1.3 Ondertekenaars Coalitieakkoord

Onder leiding van formateur **Dick Sluimers** hebben de onderhandelaars van VVD-Wassenaar, Lokaal Wassenaar!, CDA-Wassenaar en D66-Wassenaar op **donderdag 21 juni 2018** een coalitieakkoord gesloten.

Ondertekenaars akkoord:

.....
Caroline Klaver - Bouman
(VVD-Wassenaar)

.....
Laurens Van Doeveren
(VVD-Wassenaar)

.....
Bert Ooms
(Lokaal Wassenaar!)

.....
Inge Zweerts de Jong
(Lokaal Wassenaar!)

.....
Hubert Schokker
(CDA-Wassenaar)

.....
Ronald Everard
(CDA-Wassenaar)

.....
Ritske Bloemendaal
(D66-Wassenaar)

.....
Marion Gout – van Sinderen
(D66-Wassenaar)

Eventuele medeondertekenaars:

.....

.....

.....

.....

2 SOCIAAL DOMEIN

2.1 Alle Wassenaarders doen mee

Wassenaar is een sterke en sociale gemeente, waar inwoners zich veilig en thuis voelen. Het dorp heeft goede, gevarieerde voorzieningen en is toegankelijk voor iedereen. Een sterke gemeente berust op verbondenheid en gedeelde verantwoordelijkheid. Wij vinden het belangrijk dat kinderen in Wassenaar fijn kunnen opgroeien en dat mensen op leeftijd prettig oud kunnen worden.

In Wassenaar dragen de vele vrijwilligers en zeer betrokken organisaties in hoge mate bij aan de levendigheid van het dorp, het verenigingsleven en de vele voorzieningen. Deze inzet koesteren wij. De gemeente kan een faciliterende rol spelen door de verenigingen en organisaties met elkaar te verbinden, te professionaliseren en te stimuleren, zodat zij maximaal gebruikmaken van hun eigen kracht.

In 2015 zijn de jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en participatie overgeheveld naar de gemeente. Deze taken geven wij in de komende periode verder vorm, waarbij het de uitdaging is om de kostenstijging te beheersen, terwijl de kwaliteit van de zorg goed blijft. Daarom gaan wij werken aan:

- een betere samenwerking in de keten;
- meer preventie;
- meer sturing op inkoop.

Door problemen snel in kaart te brengen (vroegsignalering) wordt de stapeling van problemen binnen één huishouden zoveel mogelijk voorkomen. Wij spreken inwoners aan op hun eigen inzet en netwerk, waardoor er ruimte overblijft om de inwoners te ondersteunen voor wie dat noodzakelijk is. De gemeente stuurt op een zo effectief en efficiënt mogelijke inzet van zorg, ondersteuning, preventie en voorzieningen. Goede informatie en communicatie zijn essentieel om het grote aanbod aan voorzieningen, activiteiten en bedrijven met elkaar te verbinden.

In vogelvlucht

- Actieve uitvoering van de plannen sociaal domein.
- Ondersteuning van de vrijwilligerscentrale.
- Ondersteuning van mantelzorgers door een goede uitrusting van de Stichting Maatschappelijke Ondersteuning Wassenaar.
- Duidelijke en goed toegankelijke sociale kaart en een ruimere mogelijkheid voor een sociaaloket/inloopspreekuur, bijvoorbeeld in de Bibliotheek.
- Meer preventie en onderzoeken of buurtcoaches hieraan kunnen bijdragen.
- Voor meer preventieve ondersteuning willen we op een innovatieve wijze aan de slag met de maatschappelijke organisaties. Hiervoor wordt voor de periode 2018 – 2022 een innovatiebudget van maximaal €200.000,- beschikbaar gesteld.

2.2 Aandacht voor jong en oud(er)

Wassenaar is een schitterend dorp om te wonen en te leven, voor jong en oud en voor alle inwoners. Wij vinden het belangrijk dat jongeren volwaardig kunnen meedoen aan de gemeenschap. De jeugd heeft de toekomst, maar woont en leeft hier en nu. Om hen te behouden voor Wassenaar –of om hen later te zien terugkeren– is de rol van het jeugd- en jongerenwerk zeer waardevol. Het zorgt ervoor dat jongeren zo nodig hun weg vinden naar professionele begeleiding en dat er voldoende activiteiten voor hen georganiseerd worden.

Alle Wassenaarders doen mee; dat geldt ook voor mensen met een beperking, chronische ziekte of psychische stoornissen. Mogelijke belemmeringen willen wij daarom vroegtijdig signaleren en oppakken. Bovendien is het belangrijk om goede plekken voor begeleid wonen te vinden.

De vergrijzing in Wassenaar neemt de komende jaren nog verder toe. Ouderen blijven steeds langer thuis wonen, terwijl de zelfredzaamheid soms vermindert en de eenzaamheid toeneemt. Wassenaar kent een groot aanbod van voorzieningen voor ouderen. Wij zijn voorstander van een geïntegreerde visie op de leefbaarheid van ouderen, waardoor bestaande of nieuw te ontwikkelen voorzieningen optimaal aansluiten bij hun behoeften. Een integraal ouderenbeleid kan kwetsbaarheid voorkomen en stimuleren dat senioren gezond en zelfstandig actief blijven. Het is erop gericht om eenzaamheid te verminderen en om te voorkomen dat mensen zo min mogelijk buiten de boot vallen. We gaan dit beleid samen met de ouderen vormgeven.

In vogelvlucht

- Wij stimuleren de samenwerking tussen welzijnsorganisaties.
- Buurt- en bewonersinitiatieven worden zo mogelijk door de gemeentelijke wijkmanagers ondersteund. Zij letten hierbij nadrukkelijk op activiteiten voor jongeren en senioren.
- Het subsidieplan wordt aangescherpt met een taakstelling van €130.000,-
- We komen tot meer samenwerking.
- Het beleid komt tot stand in samenspraak met ouderen en jongeren, en met de organisaties die hen vertegenwoordigen zoals de Ouderenfederatie, Stichting Gehandicapten Wassenaar en jeugdclubs.
- We stellen een plan op voor lokaal busvervoer voor ouderen en gehandicapten.
- Verder is een taakstelling voorzien van structureel €100.000,- in het sociale domein, waar op de lange termijn voornamelijk naar de exploitatiesubsidie van de openbare bibliotheek gekeken zal worden.

2.3 Minimabeleid en participatie

Het is belangrijk dat armoede (vroegtijdig) wordt gesignaleerd. Samen met maatschappelijk werk en de woningbouwcorporaties zetten wij zo snel mogelijk schuldhulpverlening in. Voor jongeren in gezinnen die het financieel zwaar hebben, heeft de gemeente extra aandacht. We willen dat ook zij kunnen meedoen op school, bij de (sport)vereniging en in het sociale leven. De beschikbare gelden worden ingezet voor de Wassenaarders die de ondersteuning het hardst nodig hebben.

Een baan zorgt voor eigenwaarde, sociale contacten, economische zelfredzaamheid en betrokkenheid bij de samenleving. Op dit beleidsterrein werken we samen met de gemeenten Leidschendam-Voorburg en Voorschoten en dat willen we graag continueren. In de komende

periode zullen wij extra inzetten op werk, zowel met onze partners als met het bedrijfsleven. Het is van belang om mensen, ongeacht leeftijd of beperking, zo snel mogelijk op weg te helpen naar werk. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de statushouders die hier wonen, die wij via scholing, re-integratie en regionale bemiddeling op weg willen helpen naar de arbeidsmarkt. Het werkgeversservicepunt moet zorgdragen voor een goede samenwerking met werkgevers binnen en buiten Wassenaar. Van mensen met een bijstandsuitkering vragen we een actieve opstelling om mee te doen in onze samenleving. Het beleid is erop gericht om een eventuele armoedeval zoveel mogelijk te voorkomen.

In vogelvlucht

- Gezinnen die te maken hebben met armoede worden integraal en op maat ondersteund om er gezamenlijk weer bovenop te komen. Het hebben van werk is hierbij vaak essentieel.
- Stichting Leergeld wordt blijvend ondersteund.
- De gemeente zorgt voor een efficiënte inzet van schuldhulpverlening.
- De samenwerking met partners, zoals de woningbouwcorporaties, Sportcontact en het onderwijs, wordt maximaal benut.
- Belangrijkste doelgroepen in het participatiebeleid zijn statushouders en 55+ers. Jongeren worden vanuit school direct begeleid naar verdere opleiding of werk.
- We stimuleren het accepteren van 'kleine' banen en vrijwilligerswerk om de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. We zetten hiervoor ook maximaal in op het vragen van een prestatie van mensen in de bijstand om hen deel te laten nemen aan de Wassenaarse samenleving.
- We werken meer samen met het UWV om de instroom in de bijstand te verminderen.
- Om de uitstroom te bevorderen zetten we meer personeel in. Dit levert een verwachte verminderde uitgave op van €200.000,- per jaar

2.4 Goed Onderwijs

Ieder kind in Wassenaar gaat naar school. Niemand zit thuis. Elk kind moet zich maximaal en zonder beperkingen kunnen ontwikkelen in Wassenaar. Het onderwijsaanbod in Wassenaar is goed, divers en internationaal. Tevens biedt de goed functionerende SchoolAdviesDienst voldoende ondersteuning. Een veilige plek op school met goed onderwijs en ondersteuning zijn noodzakelijk voor alle kinderen om zich te ontwikkelen tot een volwaardige en betrokken inwoner. Er moet derhalve voldoende aanbod zijn. 'Talentum, het brede schoolarrangement' is een vanuit de gemeente en het Rijk gesubsidieerd project. De gemeentelijke bijdrage loopt af in 2020. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de huisvesting van de scholen. De scholen zijn fris, duurzaam en voldoende onderhouden. Het rijk is verantwoordelijk voor de bekostiging van het binnen- en buitenonderhoud. De schoolbesturen zijn belast met de uitvoering. De gemeente is verantwoordelijk voor nieuwbouw en verbouw van schoolgebouwen en de gymnastiekaccommodaties. Daaruit volgt de opdracht om ook naar de toekomst te kijken. Wat dient er te gebeuren bij vernieuwing van schoolgebouwen? Waar vindt deze vernieuwing plaats? We hebben een aantal monumentale schoolgebouwen en die drukken dus extra op de budgetten

voor renovatie van scholen. Het integrale huisvestingsplan voor de scholen in Wassenaar betreft ook een visie op het onderwijs. Het onderwijsveld is hier uiteraard nauw bij betrokken. De gemeente zorgt ervoor dat het onderwijsdomein zoveel mogelijk aansluit bij de drie decentralisaties. Zo wordt geborgd dat de jeugd bestuurlijke aandacht krijgt. Ook dienen er voldoende peuterspeelzalen in Wassenaar te worden behouden zodat ook onze jongsten met voldoende taalkennis en sociaal vaardig naar het basisonderwijs gaan. Leerlingenvervoer bekijken we in de regio in combinatie met andere vervoerders zodat dit – binnen de wettelijke mogelijkheden – efficiënt en creatief aanbesteed kan worden.

In vogelvlucht

- De scholen zijn partner in ons preventieprogramma rondom verslaving pesten, sexting, schulden en taalachterstand.
- LHBTI voorlichting wordt gestimuleerd.
- De scholen worden beter uitgerust om als bron voor (vroeg)signalering te dienen.
- Wij bevorderen de samenwerking tussen de scholen en andere maatschappelijke organisaties.
- In 2020 loopt de gemeentelijke bijdrage aan het brede scholenproject Talentum af. Het budget voor kunstonderwijs wordt na de beëindiging van Talentum met €10.000,- verhoogd.
- Het integrale huisvestingsplan, inclusief een visie op het onderwijs, wordt op korte termijn in de gemeenteraad besproken.
- Peuterspeelzalen en kinderdagopvang gaan nauwer samenwerken met de schooladviesdienst en de jeugdgezondheidszorg voor tijdige zorgondersteuning.
- In de regio nemen we deel aan pilots om het leerlingenvervoer betaalbaarder en efficiënter te organiseren

2.5 Sportief Wassenaar

Bewegen, sporten en een actief verenigingsleven zijn belangrijk voor de gezondheid, ontwikkeling, sociale contacten en teamgeest. Wij stimuleren de toegang tot sportfaciliteiten voor iedereen, ongeacht leeftijd of beperking. Kwalitatief goede en betaalbare accommodaties zijn noodzakelijk om de sportverenigingen in stand te houden. Wij stimuleren het multifunctionele gebruik van deze faciliteiten om die betaalbaarheid veilig te stellen. De realisatie van de nieuwe sporthal zetten wij in gang en wij voeren de sportnota uit op een financieel verantwoorde wijze.

In vogelvlucht

- We ontwikkelen in deze coalitieperiode een nieuwe multifunctionele sporthal ter vervanging van de Schulpwei en De Kievitenhal.
- De exploitatie van deze nieuwe sporthal wordt bedrijfsmatig en efficiënt opgezet om financiële tegenvallers te voorkomen. Het uitgangspunt hierbij is dat de exploitatie budgetneutraal is.
- De huidige sportsubsidieregelingen blijven bestaan.
- Bij de ontwikkeling van de sporthal en de gymzaal onderzoeken we ook de mogelijkheden om woningen of ander gebruik toe te voegen.

- De gemeente zet bij de inrichting van de openbare ruimte in op het verbeteren en uitbreiden van fiets-, wandel- en speelfaciliteiten.
- Wij werken samen met Sportcontact om verenigingen ook als signaleringsplek in te zetten en hen daarin te trainen.

2.6 Een levendig dorp: Cultuur, Kunst en Ontmoeting

Cultuur speelt een belangrijke rol voor de saamhorigheid van onze samenleving. De vele initiatieven vanuit onze creatieve bevolking maken ons dorp bruisend. De gemeente faciliteert alleen waar dit nodig is. Onze bibliotheek is uitgegroeid tot een plek van ontmoeting, taalvaardigheid en leren. Hier kunnen in de komende jaren nog zeker nieuwe functies bij komen. De theater- en muziekoptredens die plaatsvinden in de Warenar en in andere zalen in ons dorp worden goed bezocht. De filmzaal in de bibliotheek is vaak volledig uitverkocht. Het feit dat muziek, film en theater binnen handbereik zijn, is vooral voor de oudere inwoners aantrekkelijk.

In vogelvlucht

- In Wassenaar is behoefte aan een ruimte met een theaterfunctie. Wij onderzoeken of de Warenar hierin het best kan voorzien of dat een andere locatie in Wassenaar hiervoor geschikter is. Welke locatie ook, de exploitatie moet sluitend zijn.
- Wij koesteren onze moderne bibliotheek en onderzoeken welke functies we eventueel kunnen toevoegen.
- Wassenaar vraagt de Rijkssubsidie aan om meer activiteiten te kunnen organiseren voor onze LHBTI-inwoners. De norm is dat iedereen wordt geaccepteerd ongeacht seksuele geaardheid, geslacht of gevoelens.
- In ons evenementenbeleid is ruimte voor nieuwe initiatieven of bestaande initiatieven als daar behoefte aan is. De vergunningverlening is simpel en indien mogelijk voor meer jaren geldig.
- Wij stimuleren onze burgers en instellingen om samen het culturele programma vorm te geven.
- We bezien aan de hand van de beleidsdoelen vanuit de gemeente op kunst en cultuur, de bezettingsgraad en het gebruik van de culturele voorzieningen in welke mate deze met gemeenschapsgelden kunnen worden ondersteund.

3 FYSIEK DOMEIN

3.1 Een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Centraal in de wet staat de zorg voor een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Die zorg geldt voor het beheren, gebruiken en ontwikkelen van die leefomgeving. Deze nieuwe wet betekent een ingrijpende stelselwijziging waar wij ons goed op moeten voorbereiden.

Wij zien de Omgevingswet als een kans om meer ruimte en vrijheid aan onze inwoners te bieden met duidelijke waarborgen en afspraken. Daardoor kunnen zowel professionele ontwikkelaars als inwoners eenvoudiger en sneller initiatieven realiseren. Bovendien biedt de wet gemeenten meer ruimte om flexibel in te spelen op ontwikkelingen in de samenleving. Zo krijgen inwoners en ondernemers meer mogelijkheden om samen invulling te geven aan hun Wassenaarse leefomgeving.

De invoering van de Omgevingswet stelt ons voor drie opgaven waar we komende jaren aan moeten werken: beleidsmatig, juridisch en een andere manier van werken. We gaan een omgevingsvisie opstellen en bewegen naar één digitaal loket voor vergunningsaanvragen en een openbare, digitale databank van onze leefomgeving. Als laatste betekent de omgevingswet ook een veranderopgave - niet alleen voor de gemeente, maar ook voor haar buurgemeenten én voor haar inwoners. Met elkaar en in onze regio gaan wij daarmee aan de slag.

3.2 Wassenaar blijft een uniek en groen dorp

Wassenaar is een mooi dorp, met veel groene ruimte. Groene grachten omsingelen ons dorp en dwingen een aangename pauze af in de verstedelijking van de Randstad. In deze groene grachten zal geen uitbreiding van bebouwing plaatsvinden. Het Duin-Weide-Horst-gebied is een zeer waardevol natuurgebied dat onderdeel uitmaakt van een van de mooiste parken van Nederland: Nationaal Park Hollandse Duinen. Het is zeer de moeite waard om deze natuurgebieden samen met alle betrokkenen verder te ontwikkelen. Wassenaar is zich ervan bewust dat zij hiervoor een verantwoordelijkheid draagt, voor nu en voor volgende generaties. Wassenaar kent nog een aantal locaties die verbeterd kunnen worden, zoals het havengebied. Deze locaties verdienen een uitgekende (her)ontwikkeling, die bijdraagt aan passende woonruimte. Wassenaar is een bomenrijk gebied. De openbare ruimte verdient aandacht, zowel voor wat betreft de inrichting als voor het onderhoud.

In vogelvlucht

- De zorg voor de groene leefomgeving wordt beloofd en verankerd in de samenleving;
- Het open landelijke gebied rond Wassenaar blijft open. Om dit voor elkaar te krijgen hebben wij oog voor de belangen van agrariërs en werken wij optimaal samen met de buurgemeenten, bijvoorbeeld bij schaalvergroting, verbreding van de economische activiteiten of het realiseren van een zorgboerderij of bed & breakfast.

- Er wordt een investeringsplan voor de komende 20 jaar ontwikkeld voor de vervanging van voorzieningen en accommodaties.
- Het groenbeheer blijft op peil (huidig niveau).
- De kapvergunning wordt afgeschaft. Er zal gewerkt worden met een beperkte bomenlijst.

3.3 De Paauw

De Paauw is een belangrijk historisch gebouw van Wassenaar. Met molen 'de Windlust' is het waarschijnlijk het meest tot de verbeelding sprekende monument van Wassenaar. Tegelijkertijd moeten we constateren dat het gebouw kostbaar en weinig efficiënt in gebruik is. De renovatie van de buitenkant van De Paauw moet in 2019 zijn afgerond en de opknopbeurt van de binnenkant kan niet veel langer meer wachten. Daartoe wordt in de komende periode een herstelplan ontwikkeld, waarin diverse opties voor gebruik en eigendom worden onderzocht op haalbaarheid en wenselijkheid. Eventuele gemeentelijke investeringen die we in De Paauw gaan doen, moeten nadrukkelijk maatschappelijk maar ook financieel verantwoord zijn.

In vogelvlucht

- Onze inzet is om De Paauw te behouden voor Wassenaar. Er komt een herstelplan waarin out-of-the-box oplossingen worden onderzocht om tot een doelmatig gebruik en een efficiënte renovatie te komen.
- Op korte termijn gaat een brede expertgroep van start om de financiële mogelijkheden op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau te inventariseren, zodat een duidelijk overzicht ontstaat van de mogelijkheden.

3.4 Een ondernemend dorp met goed vestigingsklimaat

Wij zijn trots op onze ondernemers en bedrijven. Zij dragen bij aan goede voorzieningen en banen en zijn betrokken bij ons verenigingsleven en de samenleving als geheel. Dat willen wij behouden en versterken. Wassenaar heeft enkele grote ondernemingen en veel midden- en kleinbedrijven. De winkels, horeca en bedrijven leveren een grote bijdrage aan de lokale werkgelegenheid en de levendigheid van ons dorp. Om onze zelfstandigheid en regionale functie als aantrekkelijk groen woongebied te behouden, is het noodzakelijk dat het centrum van Wassenaar toegankelijk, levendig en kwalitatief hoogwaardig is en dat bedrijven de ruimte hebben om te ondernemen. Daarom betrekken wij hen vroegtijdig bij ons beleid om het contact tussen gemeente en bedrijfsleven te onderhouden en om vergunningen tijdig en met zo min mogelijk regels te verlenen.

Samen met de ondernemers en de pandeigenaren wordt zo nodig een kwaliteitsslag gemaakt met de inrichting van het kernwinkelgebied. Wij beperken het aantal plaatsen voor ambulante handel en scherpen het uitstallingsbeleid aan. Winkels moeten goed bereikbaar zijn en er is parkeergelegenheid voor zowel fiets als auto. Recreatie en toerisme zijn voor onze gemeente belangrijke sectoren. Wassenaar heeft toeristen en recreanten veel te bieden. De gemeente draagt dit beeld van Wassenaar actief uit en stimuleert de samenwerking tussen bedrijven en omliggende

gemeenten. Toeristen worden goed geïnformeerd over de mogelijkheden aan het strand, in Wassenaarse musea en bij andere toeristische trekpleisters. Wel vragen we een extra bijdrage aan toeristen voor het gebruik van Wassenaarse voorzieningen.

In vogelvlucht

- Het centrum en winkelgebied Stadhoudersplein moeten aantrekkelijk blijven. Er komt een plan om de winkelhaak van Wassenaar en het Stadhoudersplein te verbeteren. Hierbij werken wij nauw samen met de winkeliers. Bovendien komt er een openbaar toilet, een Free-Wifispot en worden de stallingsmogelijkheden voor de fiets uitgebreid. In totaal maken wij hiertoe extra middelen vrij van €600.000,-.
- De accountmanagementfunctie bij de gemeente wordt verbeterd om de contacten met het bedrijfsleven te intensiveren.
- Waar mogelijk geven wij middels gerichte gemeentelijke aanbestedingen de voorkeur aan Wassenaarse bedrijven die maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- De ontwikkeling van het Havengebied vindt in samenspraak met de eigenaren en bewoners plaats, een plek waar de combinatie van economische activiteiten met wonen prima past.
- De toeristenbelasting gaat in 2019 omhoog met €240.000,- op jaarbasis. Zo dragen ook toeristen en bezoekers van buiten Wassenaar meer bij aan ons dorp.
- Het strand wordt samen met de ondernemers aangepakt en verbeterd. Het betreft een uitbreiding van de fietsenstalling, een mogelijke busverbinding en een verbetering van de uitstraling van het toegangsgebied.

3.5 Mobiel en bereikbaar Wassenaar

De bereikbaarheid van Wassenaar verslechtert. Er ligt een grote uitdaging om de doorstroming van het verkeer in balans te brengen met het tegengaan van sluipverkeer. De bouw van 5.000 extra woningen op Valkenburg en de inbreiding in Leiden leggen veel druk op de bereikbaarheid van Wassenaar en haar wegen. De gemeente geeft prioriteit aan out-of-the-box oplossingen en nieuwe technieken om de dreigende verstopping tegen te gaan, met behoud van het groene karakter en de leefbaarheid van het dorp. Dit vraagt om betere contacten en meer samenwerking in de regio.

Bovendien moet de veiligheid voor fietsers en voetgangers gewaarborgd zijn. Wassenaarders moeten het dorp, Kerkehout of de andere buurten gemakkelijk in en uit kunnen. Er wordt met andere betrokken gemeenten een onderzoek gestart naar een lightrailverbinding met haltes in Katwijk, Wassenaar en Den Haag. Het verbeteren van de bereikbaarheid vraagt om oplossingen op de korte én lange termijn. De aanpak van het sluipverkeer maakt hiervan onderdeel uit. Met het oog op de langere termijn wordt de (gedeeltelijke) ondertunneling van de N44 in deze periode naar een volgende fase gebracht, zodat de ondertunneling zo snel mogelijk wordt gerealiseerd. Daarvoor stellen we ook extra geld beschikbaar.

In vogelvlucht

- Wij zoeken zo snel mogelijk naar oplossingen voor de situatie bij het Rozenplein. Wij zetten in op een afrit bij Maaldrift. Voor de korte termijn zetten wij hier in de spits verkeersregelaars in.
- Wij stimuleren het fietsverkeer door de fietsroutes goed en veilig te maken, voldoende stallingsplaatsen te creëren en School op Seef verder uit te rollen. Aan onveilige fietssituaties, zoals op de Starrenburglaan en in het duingebied, wordt een einde gemaakt.
- In overleg met alle belanghebbenden ontwikkelen wij een plan voor een tweede in- en uitgang voor pretpark Duinrell aan de Katwijkseweg. Dat voorkomt veel doorgaand verkeer in ons dorp.
- Wij streven de ontsluiting van de Buurtweg na.
- Wij stellen een stappenplan op om de doorstroming van de N44 en de ontsluiting van Wassenaar op de kortst mogelijke termijn te verbeteren. Hierbij is het een speerpunt om doorgaande verkeersstromen ondergronds te leiden. Er worden extra middelen beschikbaar gesteld voor het lobbybudget en om de reeds gedane studie verder te brengen. Het Wassenaars belang wordt ook in Den Haag, bij Rijk en Provincie/MRDH proactief geagendeerd.
- We zetten in op behoud van goed openbaar vervoer voor onze inwoners. We bekijken de mogelijkheden voor een rendabele (elektrische) minibusverbinding naar het strand en onderzoeken samen met andere gemeenten een lightrailverbinding tussen Katwijk, Wassenaar en Den Haag.
- We pakken klein leed zo snel mogelijk aan, zoals losliggende stoeptegels die bewoners signaleren. Verkeerswerkzaamheden stemmen wij goed af met ondernemers en inwoners in de buurt.

3.6 Verduurzaming, energiebesparing en het behoud van groen

Wij willen werken aan een groener en duurzamer Wassenaar en zo een bijdrage leveren aan CO₂-reductie en de energietransitie. Daartoe werken wij samen met woningcorporaties, de grote vastgoedeigenaren, private investeerders, energiebedrijven en onze buurgemeenten. De gemeente geeft niet alleen zelf het goede voorbeeld, maar faciliteert ook inwoners en ondernemers in Wassenaar om dit voorbeeld te volgen. Samen laten wij zien dat investeren in duurzaamheid rendabel is.

De mensen die voorop willen lopen in de energietransitie, krijgen de ruimte om dat daadwerkelijk te doen. Dat betekent dat de gemeente bij afwegingen in bestemmingsplannen en welstandsbeleid meer duurzaamheid zal toestaan. Wij zijn ons ervan bewust dat het wijzigen van bestemmingsplannen veel tijd vergt. De omgevingswet, waarvan de uitvoering nu gepland staat voor 2021, moet de weg vrijmaken om meer in te spelen op maatschappelijke behoeften.

Duurzaamheid is een effectief en integraal onderdeel van het beleid van onze gemeente. Bij de vervanging van het wagenpark kiezen wij bijvoorbeeld voor auto's en (waar mogelijk) ook andere voertuigen zonder uitstoot, wij stimuleren het fietsgebruik, voeren een maatschappelijk verantwoord inkoopbeleid, verduurzamen het beheer van de openbare ruimte en waar mogelijk ook

het onderhoud van de accommodaties, wegen en groen. Ook in de aanbestedingen willen we maatschappelijk verantwoord acteren en Wassenaar blijft een fair-trade gemeente.

Bomen en planten zijn belangrijk voor het omzetten van CO₂. In Wassenaar werken we aan een evenwichtig milieu waarin flora en fauna kunnen floreren. Het onderhoud van het groen moet op een goed niveau zijn. De gemeente hoeft niet alles zelf uit te voeren, en werkt hiervoor samen met inwoners of ondernemers uit Wassenaar. Het groen in de gemeente Wassenaar is divers en biedt een goede leefomgeving voor insecten, met name voor de bijenpopulatie die in toenemende mate onder druk staat. In beheer en onderhoud van groen gebruikt de gemeente duurzame middelen, zodat de natuur niet aangetast of bedorven wordt.

De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid gaan snel. Wij willen de innovatie op dit gebied volgen en dat betekent dat wij onze visie op verduurzaming voortdurend moeten herijken. Wij zoeken de samenwerking met innoverende partners en geven hun de ruimte om innovatieve technieken te testen, bijvoorbeeld middels pilots. Om te bevorderen dat de verschillende partners in verduurzaming en energietransitie elkaars vondsten en innovatieve ideeën in een zo vroeg mogelijk stadium delen, organiseert de gemeente een duurzaamheidsnetwerk van ondernemers en inwoners.

In vogelvlucht

- Milieubewustzijn en verduurzaming maakt een integraal onderdeel uit van het doen en laten van de gemeente. Niet alleen binnen Wassenaar, maar ook in de samenwerking met buurgemeenten, regionale samenwerkingsverbanden en in aanbestedingen.
- We werken aan een openbare ruimte die uitnodigt tot lopen, fietsen, buitenspelen, ontmoeten en ondernemen. Waar mogelijk integreren wij duurzaamheidsmaatregelen of middelen voor de energietransitie in de infrastructuur, zoals bijvoorbeeld energieopwekkende fietspaden in het duingebied.
- We zijn trots op onze groene ruimte, landgoederen en natuurgebieden. Ook hier zetten wij in op biodiversiteit en bescherming van flora en fauna.
- Het Wassenaarse groen wordt goed onderhouden, waar mogelijk samen met of door bewoners.
- In het accommodatiebeleid geven wij uitvoering aan het verduurzamen van het zwembad, het omlaag brengen van de gemeentelijke energierekening en het inpassen van nieuwe energietechnieken. Met de schoolbesturen zoeken wij naar mogelijkheden om de schoolgebouwen versneld te verduurzamen.
- Er komt een onderzoek naar de haalbaarheid, effectiviteit en kosten van laadpalen voor elektrische fietsen en elektrische auto's.
- Wij versnellen de introductie van LED-lampen.
- We gaan van advisering en bewustwording naar doen! Daarom komt er een Klimaatuitvoerder (1 FTE) die met name scholen en maatschappelijke instellingen actief helpt bij het opzetten van een duurzaamheidsnetwerk en het regelen van financiering voor verduurzamingsdoelen.

3.7 Schoon Wassenaar

Wassenaar is een schoon dorp en dat moet zo blijven. Het ophalen van afval is een kerntaak van onze gemeente. Samen met onze partnergemeenten wordt gestreefd de landelijke afvalnorm te bereiken. Met de deze gemeenten wordt verder onderzocht of de afvalscheiding vooraf de voorkeur verdient boven afvalscheiding achteraf. Daarbij staan milieudoelstellingen, gebruikersgemak en kostenefficiëntie centraal. In overleg met Avalex wordt bezien hoe de kwaliteit van de dienstverlening verder kan worden verbeterd. Daarnaast zal gelijktijdig met de partnergemeenten gekeken worden naar mogelijkheden om deze dienstverlening met andere partijen te realiseren.

De aanpak van zwerfafval blijft een prioriteit voor onze openbare ruimte. We zijn bijvoorbeeld een actieve partner van Nederland Schoon. Wij onderzoeken of er burgers en buurtverenigingen zijn die zelf meer verantwoordelijkheid willen nemen voor een schone, groene leefomgeving en stimuleren initiatieven om te komen tot hergebruik, zoals repaircafés en kringloopwinkels.

In vogelvlucht

- Het ophalen en verwerken van afval moet op orde zijn. Het besluit over het aanleggen van een groot aantal ondergrondse containers wordt uitgesteld en de afvalscheidingsmethodiek zal nader worden onderzocht. Tot die tijd zal de grijze bak (met restafval) blijven bestaan. De kosten die daarmee gepaard gaan zullen doorberekend worden aan de gebruikers.
- Er komt een onderzoek met partnergemeenten naar de opbrengst van afvalscheiding vooraf versus afvalscheiding achteraf. Daarna zal een besluit worden genomen.
- De gemeente is een serieuze partner en aandeelhouder in Avalex; samen met andere gemeenten gaan wij de bedrijfsvoering, kwaliteit en dienstverlening verbeteren. Wij maken bijvoorbeeld afspraken over het tijdstip van afval ophalen bij scholen en winkelcentra.
- Indien Avalex onvoldoende presteert, onderzoeken wij actief en samen met onze partners de alternatieven voor afvalverwerking.
- Wij geven ruimte aan zinvolle experimenten voor afvalverwerking met onze Wassenaarse verenigingen.
- Wij blijven partner van Nederland Schoon.
- Wij gaan doelmatig en efficiënt om met onze afvalstromen.

3.8 Blijvend bouwen aan Wassenaar

Wassenaar is en blijft een prachtige woongemeente. Veel Wassenaarders willen bij een volgende stap in hun wooncarrière graag in Wassenaar blijven wonen. Wij kiezen daarom voor een verantwoorde uitbreiding die bijdraagt aan de leefbaarheid van ons dorp. We zetten in op meer huizen en appartementen voor de doelgroepen waarvan de vraag het grootst is: bewoners tot 40 jaar, gezinnen en senioren. Ook willen we graag meer Wassenaarse jongeren binden aan ons dorp en ouderen de ruimte geven om door te stromen naar een beter passende seniorenwoning. Via transformatie van vastgoed (ombouw kantoren en maatschappelijk vastgoed) en via verdichting is meer mogelijk. Verder willen we ook ruimte bieden aan bouwinitiatieven van groepen Wassenaarders zelf.

In vogelvlucht

- We streven naar 50 tot 75 woningen per jaar op potentiële woon- en bouwlocaties. Dat is ambitieus, gezien de beperkte mogelijkheden en het bouwvolume in de afgelopen jaren.
- Het bouwprogramma bestaat voor 25% uit sociale huurwoningen. De andere 75% bestaat uit middeldure huurwoningen en middeldure en dure koopwoningen. De precieze mix zal per bouwproject kunnen verschillen, mede afhankelijk van de bouwlocatie. Door meer betaalbare woningen in de vrije sector te bouwen, wordt tevens de doorstroom vanuit de sociale woningsector gestimuleerd.
- Wij gaan ook de mogelijkheden van het lokaal maatwerk (25% van de verhuringen) in de sociale huursector beter benutten. Ook dit instrument zetten wij maximaal in om meer Wassenaarse jongeren en ouderen te helpen aan een sociale huurwoning.
- Wij actualiseren jaarlijks de prestatieafspraken met de corporaties. Speerpunten daarbij zijn het bouwen van woningen, woningtoewijzing, verduurzaming, aanpakken van scheefwonen, leefbaarheid en het sociaal domein, zonder daarbij de kerntaak van corporaties uit het oog te verliezen.
- Wij zien ruimte voor woningbouw in kantoren die hun bestemming verliezen, in maatschappelijk vastgoed, op voormalige schoollocaties en rond de Haven.
- Voor de regionale Woonvisie zullen we ons primair inzetten voor het regionale belang van het Wassenaarse woonmilieu en voor verdere verruiming van het lokaal maatwerk.
- In ontwikkelingen rondom de sporthal, de theaterfunctie en de gymzaal zetten wij zo mogelijk ook in op uitbreiding van het aantal woningen.
- Wij geven ruimte aan initiatieven van Wassenaarse groepen inwoners in de woningbouw.

3.9 Vrij en verantwoord omgaan met de Wassenaarse ruimte

Wassenaar is een mooi en levendig dorp, maar tegelijkertijd ook een van de meest gereguleerde gemeenten in Nederland. Wij willen bewoners en ondernemers meer vrijheid en verantwoordelijkheid geven om de openbare ruimte te beheren en te ontwikkelen. De gemeente stelt daarbij heldere kaders en randvoorwaarden, maar handelt vanuit het vertrouwen dat Wassenaarders ook zelf goed willen omgaan met hun eigen leefomgeving en onze openbare ruimte. De gemeente ontwikkelt samen met bewoners en belanghebbenden een visie op de openbare ruimte, zeker op plekken waar zij moet samenwerken met andere overheden en buurgemeenten. De Omgevingswet is een mooie kans om procedures en regels verder te vereenvoudigen en slimmer met elkaar samen te werken aan de toekomst van ons dorp. Wassenaar kent vele soorten monumenten. Het culturele erfgoed van ons dorp is uniek. Het is bewaard gebleven dankzij de inzet van onze inwoners en die betrokkenheid willen wij graag behouden. Een platform van inwoners met kennis van cultuur en historie is daartoe een goede stap. Duidelijke richtlijnen, een informatieloket en meer handhaving leiden tot een efficiëntere uitvoering van het erfgoedbeleid. Ons erfgoed moet blijven leven, ook als de bestemmingsfunctie wisselt met de tijd.

In vogelvlucht

- Het nieuwe college ontwikkelt een verantwoorde dereguleringsnota, waarin ook de welstandscommissie wordt beperkt en het cultureel erfgoed meer ruimte krijgt. Wij geven aan eigenaren meer vrijheid en invloed op hun eigen omgeving om de regeldruk, de bureaucratie en de kosten te verminderen. Ons uitgangspunt is vertrouwen, met duidelijke waarborgen.
- Ons erfgoedbeleid is doelmatig en gaat uit van vertrouwen. Met erfgoed wordt zorgvuldig omgegaan, maar het moet in gebruik kunnen blijven.
- Wij doen jaarlijks mee met de open monumentendag.

3.10 Valkenburg - Behoud van de groene buffer

Wassenaar blijft inzetten op een goede samenwerking met de gemeente Katwijk en de optimalisering van het masterplan voor de bouwlocatie Valkenburg. Op het voormalige vliegveld Valkenburg komen maximaal 5.000 woningen. Voor ons is het cruciaal dat de open ruimte van 1.500 meter tussen Wassenaar en de bouwlocatie gehandhaafd blijft.

In vogelvlucht

- Wij ontwikkelen een gemeentelijke visie en een strategische aanpak voor bouwlocatie Valkenburg.
- Een eerste vereiste is een adequate ontsluiting van de infrastructuur voor auto en openbaar vervoer.
- Wij zetten maximaal in op een groene open buffer tussen de kust en het Groene Hart, die voor de hele regio van belang is.
- Bij de ontwikkeling van het gebied moeten de ruimtelijke wensen en mogelijkheden van de betrokken gemeenten centraal staan.

4 BESTUUR EN MIDDELEN

4.1 Dienstverlenende en servicegerichte organisatie

De gemeente Wassenaar kan niet zonder goede en betrokken ambtenaren, die er zijn voor onze burgers. Verbetering van de prestaties van het gemeenschappelijke ambtenarenapparaat is cruciaal, zowel voor wat betreft de dienstverlening als de kosten. We streven naar een organisatie waar minder bureaucratisch wordt gewerkt, met meer efficiency, effectiviteit en servicegerichtheid. We zullen ook stappen zetten om minder stroperig te werken, met meer bevoegdheden lager in de organisatie. Ook schrappen we waar mogelijk regels en verkorten we procedures, zodat de druk op de ambtelijke organisatie afneemt. De ambtelijke organisatie dient rekening te houden met de ontwikkelingen in de regio en in het bijzonder de samenwerking met Voorschoten.

In vogelvlucht

- Wij starten een inloopspreekuur bij de gemeentelijke organisatie voor inwoners om ook zonder afspraak langs te komen.
- Wij optimaliseren de digitale dienstverlening; paspoorten en rijbewijzen worden indien gewenst tegen kostendekkende tarieven aan huis bezorgd.
- De gemeente faciliteert de grote diplomaten- en expatgemeenschap op een goede manier, onder meer met Engelstalige dienstverlening.
- De door te voeren efficiëncyslag en een minder bureaucratische manier van werken voorzien in een taakstelling van €400.000, hoofdzakelijk te realiseren binnen het fysiek domein, om te besparen op de organisatie.
- De leges zijn momenteel niet kostendekkend waardoor alle Wassenaarders meebetalen aan vergunningsaanvragen. Uitgangspunt is dat alle leges kostendekkend zijn en niet meer dan dat. Hiermee wordt een taakstelling of inkomstenverhoging van €150.000,- bereikt.

4.2 Veiligheid is een kerntaak

In Wassenaar moet je op elk tijdstip van de dag veilig over straat kunnen en je overal veilig voelen. Veiligheid is een kerntaak van de overheid. Wassenaar beschikt over ruim voldoende regels, maar de handhaving kan beter. Zo moet overlast worden aangepakt en het alcoholverbod voor minderjarigen beter worden gehandhaafd.

De veiligheid maakt integraal onderdeel uit van ons beleid (verlichting, openbare ruimte, verkeer, winkelgebieden etc.). De gemeente stelt jaarlijks een werkplan op voor de handhaving en integrale veiligheid. Hierbij betrekken wij de gemeenteraad, de woningcorporaties, de wijk- en buurtverenigingen en andere belangrijke maatschappelijke organisaties. We streven naar handhaving van een voldoende bezette politiepost in Wassenaar. In Wassenaar is geen plaats voor coffeeshops, bordelen of gokhallen, waar het risico op overlast te groot is.

In vogelvlucht

- De aanpak van woning- en auto-inbraken en het vergroten van het veiligheidsgevoel zijn belangrijke speerpunten in de integrale werkplannen voor de komende vier jaar.
- Wij streven naar handhaving van een politiepost in onze gemeente. We onderzoeken de mogelijkheid van pop-up locaties in wijken.
- In het jaarlijkse werkplan voor handhaving en integrale veiligheid, dat wordt afgestemd met de gemeenteraad, zijn de veiligheidsprioriteiten per wijk opgenomen. Buurt- en wijkverenigingen, de woningcorporaties, Sportcontact, de ouderenbonden, ondernemers en het onderwijs zijn hiervoor geraadpleegd.
- Drank- en drugsmisbruik wordt actief tegengegaan; het alcoholverbod voor jongeren wordt gehandhaafd.
- De overlast door hondenuitlaatservices wordt tegengegaan via de Algemene Plaatselijke Verordening en actieve handhaving.
- Handhaving is geen dode letter. We breiden de handhaving uit via de inzet van vrijwillige politie en stimuleren buurtpreventieteams met bijdragen van de politie en de corporaties. Verder breiden we de gemeentelijke Bijzondere Opsporings Ambtenaren (BOA's) en bijbehorende ondersteuning uit met 2,5 FTE.

4.3 Burgerparticipatie

De inwoners van Wassenaar hebben recht op adequaat beleid en een goede uitvoering en dienstverlening. De gemeente kan niet alles zelf doen of oplossen. Er is namelijk niet alleen een gemeente vóór de inwoners, maar juist voor alles een gemeente ván de inwoners. Dat eigenaarschap staat onder druk door de vele samenwerkingsverbanden en gemeenschappelijke regelingen en professionalisering van het bestuur, waardoor de afstand tot de inwoners toeneemt. Effectiviteit en efficiency zijn belangrijk, maar verbinding mét - door middel van inbreng ván - de inwoners, is minstens zo belangrijk.

Burgerparticipatie vraagt ook iets van inwoners. Draagvlak is namelijk niet hetzelfde als inspraak. En draagvlak is ook geen eenrichtingsverkeer. Er is een noodzaak voor 'meedenken en meedoen'. Het gaat er om inwoners te steunen die mee willen denken, werken en doen. De inwoner moet in een vroegtijdig stadium op een goede manier bij het beleid worden betrokken. En daarbij zal ook ruimte worden gelaten aan andere opvattingen en discussie. Niet één mening maar de optelsom telt, en die meningen mogen best af en toe flink botsen.

Inwoners zullen, als ze wat willen bereiken, zelf initiatieven moeten nemen, en de gemeenteraad is er vervolgens om die initiatieven -mits goed onderbouwd en realistisch- te ondersteunen. De gemeenteraad is de plek waar de verschillende belangen, verwachtingen, visies, argumenten en ideeën over de gemeentelijke koers bij elkaar komen en worden gewogen. Maar uiteindelijk is het wel de gemeenteraad die na het wegen van de verschillende belangen besluit. Ook dat is democratie.

De komende raadsperiode zal de coalitie vol inzetten op het stimuleren van burgerparticipatie en burgereigenaarschap. Want de gemeente is er weliswaar ook vóór, maar is vooral ook ván de inwoners van Wassenaar.

In vogelvlucht

- Het gemeentebestuur gaat voortvarend met burgerparticipatie aan de slag en maakt voor eind 2018 duidelijk voor welke werkwijze wordt gekozen.
- Het gebruik van sociale media wordt hierbij geoptimaliseerd, teneinde de communicatie met de inwoners beter te ondersteunen.

4.4 Het huishoudboekje op orde: voorwaarde voor zelfstandigheid

Wij gaan verantwoord om met het geld van onze inwoners. Een financieel gezonde gemeente betekent een gemeente met een sluitende begroting en voldoende reserves om problemen op te vangen. De komende jaren moeten daarom keuzes worden gemaakt. Dit is niet altijd leuk, wel cruciaal voor een zelfstandige gemeente. Met hoofdstuk 5 'Financiële Verantwoording', inclusief een financiële doorrekening, laten wij zien dat Wassenaar op orde is. Er wordt niet méér geld uitgegeven dan er binnenkomt en zo houden wij onze voorzieningen toekomstbestendig. Met de gemaakte keuzes hoeft niet iedereen het eens te zijn, maar richting Provincie en onze inwoners laten we zien dat de financiën structureel in evenwicht zijn en dat er goede afspraken liggen voor de omgang met financiële tegenvallers of risico's. Wij willen Wassenaar financieel goed overdragen: dat is ons sociale en verantwoorde uitgangspunt voor de toekomst. We schuiven geen rekeningen door naar toekomstige generaties.

In vogelvlucht

- Vanaf 2020 ligt er een echt sluitende begroting, waarbij alle lopende uitgaven worden gedekt uit de lopende begroting. Alle afschrijvingen, ook op zogenoemde plusvoorzieningen, worden opgenomen in de begroting. Hiertoe is dan ook geen kapitaallastenreserve meer noodzakelijk.
- Zo blijft Wassenaar financieel gezond en schuiven we geen ongedekte rekeningen door naar volgende generaties. Ook zorgen wij ervoor dat het voorzieningenniveau voor de toekomst gewaarborgd blijft. Dat betekent dat in dit akkoord een aantal ombuigingen is opgenomen om de begroting echt sluitend te maken en ruimte te creëren om te investeren.
- Eventuele inkomsten uit de verkoop van onroerend goed worden niet als structurele inkomstenbron voor de lopende begroting aangemerkt. De opbrengsten hiervan vloeien naar de algemene reserve.
- Nieuwe investeringen worden afgeschreven conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
- Wassenaar gaat geen schulden aan en houdt een zelfstandigheidsbuffer en voldoende algemene reserve aan.
- Wij zijn zuinig op onze inwoners; dit betekent dat voor reguliere tegenvallers de OZB niet wordt aangepast, maar dat er alleen met het inflatiepercentage zal worden verhoogd.

- Er komt geen heffing op parkeren.
- Tegenvallers die optreden binnen de begroting, zogenaamde endogene tegenvallers, worden zoveel mogelijk binnen het eigen beleidsdomein opgevangen. Tegenvallers die samenhangen met ontwikkelingen waar de gemeente geen invloed op heeft, de zogenaamde exogene tegenvallers, worden voor 50% gedekt uit bezuinigingen en voor 50% uit inkomsten verhogende maatregelen.
- De gemeente zet zich, samen met andere gemeenten in de regio, maximaal in om compensatie van het rijk te krijgen voor het wegvallen van de precariobelasting in 2022. Indien deze compensatie niet kan worden gerealiseerd, zal deze tegenvaller als exogeen worden gekwalificeerd en dus fiftyfifty worden opgevangen.

4.5 Het geld goed besteed

Verantwoord omgaan met geld van de inwoners betekent ook dat voortdurend de vraag moet worden gesteld of het geld door de gemeente nog steeds doelmatig en doelgericht wordt besteed. Zijn de voorwaarden voor het doen van bepaalde uitgaven nog wel even relevant, kan het niet anders en/of goedkoper, is het nog wel een taak van de gemeente of zijn de taken allang door andere partijen overgenomen en is het beleid nog wel praktisch uitvoerbaar? Dit zijn vragen die eigenlijk doorlopend gesteld moeten worden. Om er zeker van te zijn dat het geld dat de inwoners de gemeente toevertrouwen nog steeds goed besteed wordt en blijft.

Het college wil de komende jaren op een gestructureerde manier proberen deze vragen telkens zo goed mogelijk te beantwoorden. Het voornemen is om jaarlijks op een tweetal beleidsterreinen een beleidsonderzoek in te stellen om te bezien of het betreffende beleid niet heroverwogen zouden moeten worden. De bevindingen van het onderzoek kunnen dan met de raad besproken worden. Deze onderzoeken zouden door een kleine groep van externe en interne deskundigen op een specifieke beleidsterrein kunnen worden uitgevoerd. Als deze onderzoeken kort en krachtig worden verricht, is de verwachting dat dit voorstel op jaarbasis niet meer dan zo'n €10.000,- hoeft te kosten. En mogelijk een veelvoud aan besparingen kan opleveren omdat gemeentelijke gelden doelmatiger en doelgerichter kunnen worden ingezet.

In vogelvlucht

- Voorgesteld wordt om ieder jaar op een tweetal beleidsterreinen een onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doelgerichtheid van de bestede gelden door de gemeente. De onderzoeken duren niet langer dan drie maanden en de uitkomsten worden met de raad besproken.

5 FINANCIËLE VERANTWOORDING

5.1 Algemene uitgangspunten

Wassenaar is een van de zes gemeenten in Nederland zonder leningen. Op de gemeentebalans staat een eigen vermogen van ruim €60 miljoen, wat overeenkomt met één keer de jaarbegroting. Dit financiële beeld wekt nogal eens de suggestie dat er veel mogelijk is in onze gemeente, simpelweg omdat dit betaald kan worden uit de omvangrijke gemeentelijke reserves. Echter, de financiële armslag van onze gemeente is aanmerkelijk minder groot dan dat op het eerste gezicht lijkt.

Tegenover het eigen vermogen van de gemeente Wassenaar staat een bedrag van €37 miljoen aan materiële vaste activa, voornamelijk onroerend goed. Dit betekent dat het grootste deel van het eigen vermogen van Wassenaar in stenen zit. Anders gezegd: het grootste deel van ons eigen vermogen bestaat uit onbelast onroerend goed; er zit geen vreemde financiering op. De panden zijn in eigendom van de gemeente en dat uit zich in vermogen op de balans.

Tegenover het resterende deel van het eigen vermogen (ongeveer €24 miljoen) staan wel daadwerkelijke financiële middelen. Deze middelen vormen de kern van de zogenaamde bestemmingsreserves. De grootste bestemmingsreserve op de gemeentebalans is de reserve Kapitaallasten. Deze reserve bedraagt ruim €12 miljoen en wordt in het huidige beleid uitsluitend ingezet ter dekking van de optredende kapitaallasten in de exploitatierekening. Gemeente Wassenaar spaart dus niet voor de afschrijvingen van haar kapitaalgoederen, maar financiert deze uit haar reserves.

Deze handelwijze leidt er toe dat de huidige begroting niet echt in evenwicht is, zoals wij dat graag zouden zien. Ieder jaar wordt uit de reserve Kapitaallasten een bedrag van €660.000,- in de begroting gestort om de afschrijvingen te financieren en daarmee de begroting sluitend te houden. Door deze stortingen nemen de reserves van Wassenaar echter langzaam maar zeker af, hetgeen ook blijkt uit de vooruitberekeningen die gepresenteerd zijn in de begroting 2018. Dit is geen duurzame wijze van financiering. Wil de begroting structureel sluitend zijn, dan moeten de lopende uitgaven door de lopende inkomsten worden gedekt. Niet alleen omdat dit getuigt van een gezond financieel beleid, maar ook omdat de zelfstandige positie van onze gemeente daarbij gebaat is. Wassenaar moet zijn financiële positie gezond houden, zonder afhankelijk te zijn - dan wel te worden - van andere partijen. Dat is de basis van ons financieel beleid.

5.2 Lopende begroting

Voor de doorrekening van het coalitieakkoord voor de periode 2019-2022 is uitgegaan van de actuele begrotingscijfers zoals deze zijn weergegeven in de Voorjaarsbrief 2018, aangevuld met wijzigingen uit de Kadernota 2019. Deze cijfers impliceren een lichte verslechtering van het budgettaire beeld in vergelijking met de concept begroting voor 2018. Deze cijfers zijn overigens gecorrigeerd voor boekwinsten in de sfeer van onroerend goed. Omdat dit eenmalige opbrengsten

zijn, worden deze winsten wel geboekt bij de reserves, maar worden zij niet meegenomen in de beoordeling van de budgettaire positie.

Naast de actuele problematiek moeten wij ook nog invulling geven aan een aantal taakstellingen, zoals die waren voorzien in de conceptbegroting 2018. Voor het merendeel worden deze maatregelen overgenomen, maar ook hier is gecorrigeerd voor de eenmalige dekking door verkoop van onroerend goed. Dergelijke eenmalige verkopen kunnen zeker ingezet worden voor eenmalige investeringen, maar niet ter dekking van jaarlijks terugkerende uitgaven. Verder is in de budgettaire opstelling de vermindering van de toevoeging uit de reserve kapitaallasten verwerkt. Deze toevoeging wordt in 2019 met €300.000,- verlaagd en in 2020 geheel beëindigd. Dit levert vanaf 2020 een verzwaring van de budgettaire problematiek op van €660.000,-.

Tabel 1. Ombuigingen 2019-2022 (in duizenden euro's)

	2019	2020	2021	2022
1. Actuele begrotingsstand mei 2018	-506	-53	279	-1.091
2. Taakstellingen begroting 2018	-375	-720	-695	-420
3. Afbouw inzet kapitaallasten reserve	-300	-660	-660	-660
4. Totale problematiek	-1.181	-1.433	-1.076	-2.171
5. Ombuigingen	1.195	1.490	1.680	1.680
• Subsidies (-3% vermindering)	130	130	130	130
• Vervallen kapvergunning	35	35	35	35
• Beperken erfgoedbeleid	80	125	125	125
• Beperken Welstandcommissie	30	30	30	30
• Besparing energielasten	100	100	100	100
• WODV taakstelling	250	400	400	400
• Vervallen subsidie Talentum			130	130
• Taakstelling Sociaal domein	100	100	100	100
• Kostendekkende leges, rijbewijzen, etc	150	150	150	150
• Heroriëntatie Warenar complex			60	60
• 0.2 fte minder wethouders	20	20	20	20
• Activerend arbeidsmarktbeleid	100	200	200	200
• Taakstelling Fysiek domein	200	200	200	200
•				
6. Totaal (4+5)	14	57	604	-491

Bij de ombuigingen uit tabel 1 zijn twee groepen te onderscheiden: De eerste groep betreft de nadere invulling van de taakstelling uit de begroting 2018. Het gaat hier met name om de compensatie voor het vervallen van de verkoop onroerend goed. Deze post is vooral ingevuld door een generieke korting op de gemeentesubsidies met 3 procent. Omdat deze korting (wegens

aangegane verplichtingen) niet op alle subsidies kan worden doorgevoerd, zal nog nader bezien moeten worden hoe een en ander gestalte kan krijgen. Daarnaast was in de oorspronkelijke taakstelling uit de begroting 2018 een bedrag ingeboekt van structureel €320.000,- als kostenbesparing bij de WODV. Deze taakstelling is met €80.000,- verhoogd tot €400.000,-. Bij de post 'klimaatbeleid en duurzaamheid' gaat het om een besparing op de gemeentelijke energiekosten van €100.000,-. Dit kan worden bereikt door het afstoten van gemeentelijk vastgoed en door het verder verduurzamen van het resterende gemeentelijke vastgoed. Dit laatste is een proces van enige jaren dat ook nog de nodige investeringen zal vragen. Verder zijn er enkele kleinere maatregelen in het fysieke domein voorgesteld met een totale omvang van bijna €200.000,-. Deze maatregelen zijn vooral ingegeven door de wens van het nieuwe college om tot een verdere deregulering in het fysieke domein te komen.

Bij de tweede groep ombuigingen gaat het om aanvullende voorstellen om een sluitende begroting in 2020 te realiseren. Dit betreft allereerst een maatregel ter beëindiging per 2021 van de subsidie voor het zogenaamde Talentum project. Verder is een taakstelling voorzien van structureel €100.000,- in het sociale domein. Hierbij zij aangetekend dat de invulling van deze taakstelling op korte termijn uit verschillende maatregelen kan bestaan, maar dat op lange termijn voornamelijk naar de exploitatiesubsidie van de openbare bibliotheek zal worden gekeken. Wat de kosten van diverse leges, rijbewijzen, paspoorten en andere identiteitsbewijzen aangaat, is in de begroting van 2018 aangegeven dat deze kosten slechts voor 65 procent worden gedekt door de feitelijke bijdragen van de consument. Wanneer wordt uitgegaan van een 100 procent dekking kunnen daarmee additionele inkomsten worden gerealiseerd van €150.000,- structureel.

Indien bij de heroriëntatie van het Warenar complex wordt besloten tot een additionele investering om het complex voor verdere exploitatie geschikt te houden, zal daar wel de voorwaarde aan worden verbonden dat het exploitatiesaldo daarna budgettair neutraal dient te zijn. Dit impliceert dat de huidige exploitatiesubsidie van €60.000,- kan komen te vervallen.

Momenteel heeft het college van vier wethouders een gezamenlijke personeelsomvang van 3,2 fte's. In de huidige voorstellen wordt uitgegaan van een nieuw college van vijf wethouders. Dat heeft als voordeel dat een breed college de gemeente Wassenaar in het intensievere regionaal overleg beter en vaker kan vertegenwoordigen. Aan de andere kant kan een college met een dergelijke omvang leiden tot extra personeelsuitgaven. Gelet op het feit dat het nieuwe college een beroep doet op diverse partijen in onze gemeente om financieel bij te dragen, wil het college zelf ook een stap terug te doen. Daartoe wordt voorgesteld om het totale aantal fte's van het nieuwe college van 5 wethouders op 3,0 uit te laten komen. Dit is vergelijkbaar met de kosten van drie fulltime wethouders.

Bij het activerend arbeidsmarktbeleid gaat het vooral om het meer gericht begeleiden naar de arbeidsmarkt van mensen die in een uitkeringsregeling zitten. Het krijgen van werk is nog altijd de beste inkomensverbetering. Indien de gemeente vijftien uitkeringsgerechtigden aan het werk zou kunnen helpen, scheelt dat ongeveer €200.000,- aan uitgaven. Tot slot is ook een taakstelling opgenomen in het fysieke domein om een evenwicht te bewaren tussen de verschillende

onderdelen van de gemeente begroting. Ook hier gaat het om een bedrag van €200.000,- structureel.

Uit tabel 1 blijkt dat met de ingezette en taakstellende bezuinigingen een sluitende begroting kan worden bereikt die vanaf 2020 zonder toevoegingen uit reserves en/of verkopen onroerend gerealiseerd kan worden. In 2020 wordt volgens de huidige ramingen een overschot van €57.000,- voorzien, dat oploopt naar €604.000,- in 2021. Omdat in 2022 een omvangrijk verlies optreedt van €1,8 miljoen door het vervallen van de precarioheffing, slaat het overschot volgens deze raming in 2022 weer om in een tekort van circa €500.000,-. Dit is overigens aanmerkelijk minder dan het voorziene verlies aan precariogelden, zodat het ingezette bezuinigingsbeleid ook een stevige bijdrage kan leveren aan het opvangen van dit toekomstige budgettaire probleem. Wellicht dat voor het verlies aan precariogelden voor het jaar 2022 nog een landelijke oplossing wordt gevonden, maar mocht dat niet het geval zijn, dan zal de gemeente Wassenaar dat zelf moeten opvangen. Afsproken is dat in dit geval de nog resterende budgettaire problematiek fiftyfifty wordt gedekt uit enerzijds lastenverzwaringen en anderzijds uitgavenbeperkingen.

Bij de uitkomst voor 2020 kan nog het volgende worden aangetekend. Voor de berekening van het structurele financieringssaldo wordt ook gekeken naar het saldo van incidentele uitgaven en dekkingsmaatregelen in de begroting. In de huidige begrotingscijfers wordt voor 2020 evenwel een zeer beperkt bedrag aan incidentele posten voorzien dat ook nog eens negatief uitvalt (de incidentele lasten zijn groter dan de incidentele baten). Dit betekent dat het structurele financieringssaldo in 2020, volgens de huidige inzichten, zelfs nog wat hoger uitvalt dan het voorziene saldo uit tabel 1. Concreet gaat het om een correctie van €133.000,-, waarmee het structurele saldo in 2020 zou uitkomen op €190.000,-. Dat voldoet ruimschoots aan de norm voor een sluitende begroting.

5.3 Intensiveringen en compenserende maatregelen

Naar het oordeel van de coalitie is er ook de komende vier jaar een aantal beleidsintensiveringen nodig. Deze intensiveringen bestaan enerzijds uit een aantal noodzakelijke grote projecten, vooral in de infrastructurele sfeer, en anderzijds uit een aantal kleinere intensiveringen. In deze paragraaf wordt vooral aandacht besteed aan deze kleinere intensiveringen. Gelet op het eerder geformuleerde uitgangspunt inzake een structureel sluitende begroting, geven we meteen de relevante posten aan waaruit deze kleinere intensiveringen worden betaald, dan wel waar compenserende maatregelen worden getroffen.

Tabel 2. Overzicht beleidsintensivering coalitiepartijen (uitgaven in duizenden euro's)

	Jaarlijkse kosten	Eenmalige kosten
1. 2,5 extra FTE BOA's	140	
2. Investeren Centrum/Winkelhaak		600
3. Aanjagen Ondertunneling N44		100
4. Verhoging toeristenbelasting	- 240	
5. Actieve klimaat uitvoeringsproject (1FTE)	100	
6. Onderzoek Elektrische busverbinding en een light railverbinding		50
7. Innovatiebudget sociaal domein		200
8. Totaal	0	950

Hieronder geven wij een toelichting op de genoemde maatregelen in tabel 2:

1. Het huidige aantal Bijzondere Opsporing Ambtenaren (BOA's) van 2,5 FTE is te beperkt. het voorstel is om het aantal BOA's te verdubbelen tot 5 FTE.
2. Er wordt een bedrag gereserveerd van €600.000,- voor het stimuleren van het Centrum plus de Winkelhaak (inclusief betere stalling fietsen en een toiletvoorziening).
3. Extra capaciteit voor overleg met buurgemeenten, provincie en Rijk om besluitvorming rond de ondertunneling van de N44 verder aan te jagen. Dit betreft een eenmalige investering van €100.000,-.
4. De toeristenbelasting gaat in 2019 met €240.000,- structureel omhoog.
5. In het klimaatbeleid wordt een duidelijke stap gezet van adviseren naar uitvoeren van concrete projecten. Hiervoor wordt een budget beschikbaar gesteld van €100.000,-.
6. Onderzocht wordt de mogelijkheid voor het inzetten van een minibus voor verkeer naar het strand. Structurele financiering zou via de MRDH kunnen lopen. Daarnaast wordt gekeken naar de mogelijkheid om een lightrail verbinding tussen Valkenburg, Wassenaar en Den Haag aan te leggen. Dit om de verkeersdruk vanuit (het uitbreidende) Valkenburg op onze gemeente te verminderen. Kosten van deze onderzoeken worden geschat op gezamenlijk ongeveer €50.000,-.
7. Bereidheid om te investeren in een betere werking van de welzijnsinfrastructuur. Gaat met name om de versterking van de regiefunctie. Kosten worden vooralsnog op €200.000,- geraamd.

De financiële consequenties van dit pakket voor de lopende begroting zijn beperkt. De verhoging van de toeristenbelasting dekt ruwweg de extra uitgaven voor de verdubbeling van het aantal BOA's en de extra inzet van externe deskundigheid om het klimaatbeleid concreet uit te voeren. De éénmalige kosten van deze voorstellen zijn €950.000,- en worden opgevangen in de reserves die vrijvallen door het opheffen van de reserve Kapitaallasten.

5.4 Grote projecten

In de programma's van de diverse partijen is een aantal grote projecten opgenomen waarover in de komende vier jaar besluitvorming dient plaats te vinden. Het gaat hier om de volgende grote projecten.

Tabel 3 Grote projecten voor 2018-2021

-
1. Heroriëntatie Warenar complex
  2. Bouw nieuwe sporthal, onder samenvoeging van de twee bestaande sporthallen.
  3. Renovatie interieur De Paauw
  4. Mogelijke ontvlechting WODV
  5. Herpositionering Avalex
-

Het **Warenar complex** is een gemeentelijk monument dat wordt beheerd door de gemeente en voor cultureel zaalgebruik wordt geëxploiteerd door de Stichting Beheer Warenar (SBW). Het achterstallig onderhoud van het pand vraagt een investering. Over een dergelijke investering moet in 2019 een besluit worden genomen, mede afhankelijk van het overleg met de grondeigenaar. Indien tot een dergelijke investering wordt overgegaan, wordt daar wel de voorwaarde aan gekoppeld van een budgettair neutrale exploitatie. Hieruit volgt dat vanaf 2021 de exploitatiesubsidie van €60.000,- kan worden beëindigd.

De gemeenteraad heeft besloten om het ontwerpplan voor **een nieuwe sporthal** verder uit te werken. Dit plan voorziet in de vervanging van de sporthallen De Schulpwei en De Kieviten door de bouw van een sporthal op de locatie van De Kieviten. Doel is een meer efficiënt gebruikte sportvoorziening. Het nieuwe college laat deze plannen verder uitwerken, zodat na de goedkeuring door de gemeenteraad in de loop van 2019 met de bouw van deze sporthal kan worden gestart. Overigens hanteert het nieuwe college ook hier de lijn dat de gemeente de bouwkosten (en de daarmee verband houdende afschrijvingskosten) voor haar rekening neemt, maar dat de exploitatie van de nieuwe sporthal budgettair neutraal moeten worden vormgegeven.

De totale kosten van het achterstallig onderhoud aan de **buitenplaats De Paauw** zijn substantieel. Op dit moment is er werk in uitvoering in het park en aan de buitenschil van het raadhuis. Het college start een onderzoek om de herstelkosten voor het interieur van De Paauw in kaart te brengen, rekening houdend met diverse bestemmingsmogelijkheden. In de komende collegeperiode wordt daarover een keuze gemaakt. Tevens wordt gekeken naar de mogelijkheden die op provinciaal en landelijk niveau aanwezig zijn om de renovatie aan de binnenkant te steunen. Hiertoe wordt een expertgroep opgericht met deskundigen uit gemeentelijke, provinciale en landelijke diensten. Deze groep onderzoekt de diverse financiële mogelijkheden om dit renovatieproject aan de binnenkant te realiseren.

Voor het inzamelen van afval neemt de gemeente Wassenaar deel aan de gemeenschappelijke regeling **Avalex**. In de komende periode wil het nieuwe college bezien of deze situatie nog wenselijk is en zo ja, aan welke voorwaarden de deelname aan Avalex dan moet voldoen. Het college wil als onderdeel van dit traject ook andere scenario's voor het inzamelen van afval

analyseren. Over het aanleggen van een groot aantal ondergrondse containers wordt nog een nader besluit genomen. Tot dan blijft de grijze bak voor restafval bestaan.

Ten aanzien van een mogelijke ontvlechting van de werkorganisatie duivenvoorde (**WODV**) worden in overleg met de gemeente Voorschoten een aantal toekomstscenario's uitgewerkt.

5.5 Financiering van grote projecten

Bij de grote projecten is niet alleen de inhoudelijke besluitvorming van belang, maar gaat het uiteraard ook om de vraag of deze projecten daadwerkelijk zijn te financieren. Daarbij speelt een aantal factoren een rol die mede samenhangen met de keuzes die door de coalitie zijn gemaakt ten aanzien van de exploitatierekening. Indien reserves niet worden ingezet om lopende begrotingen te financieren, komen deze reserves weer beschikbaar voor andere zaken, zoals investeringen. Dit ligt ook meer voor de hand, omdat in een dergelijke benadering eenmalige reserves worden ingezet voor eenmalige uitgaven.

Indien de jaarlijkse storting uit de bestemmingsreserve Kapitaallasten komt te vervallen, dan valt uiteraard ook de bestaande bestemmingsreserve Kapitaallasten (€12,3 miljoen) vrij. Minus de nog voorziene aanwending in de begroting in 2019 betreft het dan een bedrag van €12 miljoen. Verder zou €950.000,- worden aangewend voor het hiervoor genoemde eenmalige pakket aan intensiveringen. Daarmee zou het reservebedrag uitkomen op €11 miljoen. Bij deze berekeningen is uitgegaan van de cijfers uit het Jaarverslag 2017.

Verder kan een deel van de stille reserve in de onroerend goed sfeer worden aangewend door een gericht verkoopprogramma van ongeveer €7,2 miljoen aan vastgoed. Het gaat hierbij om vastgoedbezittingen van de gemeente die volledig zijn afgeschreven en als zodanig niet meer op de balans staan, maar nog wel een aanzienlijke waarde hebben. Voorts zou, gelet op de recente uitputtingscijfers van de begroting, slechts €600.000 benodigd zijn van de bestemmingsreserve Friciekosten (om de begroting in evenwicht te brengen). Dit betekent dat van deze reserve (€2,9 miljoen ultimo 2017) ongeveer €2,3 miljoen zou overblijven. Per saldo kan hiermee een bestemmingsreserve Grote Projecten worden opgebouwd van ruim €20 miljoen. Een en ander is uitgewerkt in tabel 4.

Tabel 4. Bestemmingsreserve Grote Projecten (miljoenen euro's)

1. Vrijval Bestemmingsreserve kapitaalslasten	11,0
2. Gerichte verkoop onroerend goed	7,2
3. Vrijval bestemmingsreserve Friciekosten	<u>2,3</u>
4. Totaal	<u>20,5</u>

Tegenover deze bestemmingsreserve Grote Projecten staan voldoende liquiditeiten, met name ook omdat de verkoop onroerend goed bijdraagt aan de liquiditeit. Indien deze gelden worden aangewend voor investeringen in vastgoed (met name De Paauw en de sporthal), dan heeft deze investering een positief effect op de reservepositie van Wassenaar in het algemeen.

Naar verwachting zal deze reserve van zo'n €20 miljoen onvoldoende zijn om al deze projecten volledig te financieren. Dit betekent dat, hoewel het nieuwe college in beginsel positief staat tegenover deze projecten, er telkens wordt bekeken in welke mate de concrete uitwerking van de plannen mogelijk is. Dit zal iedere keer aparte besluitvorming vereisen, waarbij wordt bekeken in hoeverre deze plannen aansluiten bij de wensen en de financiële mogelijkheden van de gemeente. In dit verband zal het nieuwe college ook veel scherper letten op het onderscheid tussen de eenmalige investering (en de afschrijvingskosten) en de exploitatiekosten van deze projecten. In deze opsomming van grote projecten zijn niet de mogelijke kosten opgenomen voor de groene buffer Valkenburg en de mogelijke ondertunneling van de N44. Deze (exogene) projecten leggen zo'n groot beslag op deze reserve Grote Projecten dat daarmee de reguliere financiering van grote voorzieningen in de gemeente Wassenaar te zeer in het gedrang zou komen. Wassenaar kan daarvoor binnen zijn begroting dan ook geen geld beschikbaar stellen.

6 UITVOERING

6.1 Portefeuilleverdeling burgemeester en wethouders

Burgemeester

- Burgerzaken
- Bestuurlijke zaken
- Personeelszaken
- Openbare orde en veiligheid
- Bestuur en ondersteuning

Wethouder Financiën (Financiën, Dienstverlening, Afval, Accommodaties en Sporthal)

- Financiën
- Dienstverlening
- Gemeentelijke accommodaties (vastgoedbeleid)
- Grondexploitatie
- Belastingen
- Afval en riolering/Avalex
- Sporthal

Wethouder Sociaal Domein A (Onderwijs, Duurzaamheid, Sport, Cultuur en Ouderenzorg)

- Onderwijs
- Integraal huisvestingsbeleid scholen
- Duurzaamheid en klimaatbeleid
- Kunst en Cultuur
- Warenar complex
- WMO en ouderenbeleid
- Volkshuisvesting (Sociaal Domein)
- Burgerparticipatie

Sociaal Domein B (Participatie, Sociale Zaken, Jeugdzorg, Vrijwilligersbeleid)

- Jeugdzorg en participatie
- Armoedebeleid
- Participatiebeleid/activerend arbeidsmarktbeleid
- Emancipatie
- Welzijn
- Inkomensvoorzieningen
- Vrijwilligersbeleid
- Subsidiebeleid algemeen
- WODV
- Sport
- Bibliotheek (mede in relatie tot laaggeletterdheid)
- Vluchtelingenbeleid, taalachterstand vluchtelingen

Fysiek Domein A (Economische Ontwikkeling, Verkeer en Vervoer)

- Economie en ondernemers
- Centrumontwikkeling/Winkelhaak
- Stadhoudersplein
- Duindigt
- Toerisme en strand
- MRDH
- N44, Rijnlandroute, Maaldrift
- Wegen en verkeer
- Openbaar Vervoer
- Evenementen, horeca
- Markt
- Agrarische zaken

Fysiek Domein B (Wonen, Ruimtelijke Ordening, Cultureel Erfgoed)

- Bouwen en Wonen
- Omgevingswet
- Groen- en Milieu Beheer/ Water/ Pact van Duivenvoorde
- Erfgoedbeleid/Cultureel erfgoed
- Beheer openbare ruimte
- De Paauw
- Ruimtelijke ordening
- RO projecten (Valkenburg, Den Deijl, Haven
- Vergunningverlening/Deregulering

6.2 Voordracht wethouders

7 BIJLAGEN

7.1 Nederlandse samenvatting

7.2 English summary